

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo «Korošca» v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 36.

V Celovcu, v petek, dne 31. oktobra 1908.

Leto I.

Konfiscirani.

Iz zadnje naše številke je bil od državnega pravdnikstva v Ljubljani konfisciran skoraj cel uvodni članek! Konfiscirajo se sedaj po vrsti skoro vsi slovenski listi, ki izhajajo v Ljubljani ali na Kranjskem sploh. Slovenski listi se konfiscirajo sedaj že celo radi tega, ker pišejo o nemški Kranjski hranilnici. Na ta način se hoče preprečiti, da bi se izvedela popolna resnica.

Toda tudi tega preganjanja bo konec, kadar bo enkrat začel zborovati državni zbor. Tedaj se bodo čitali v državnem zboru vsi članki, ki so bili dosedaj konfiscirani in se bo celo gradivo zbralo v posebno knjižico. Tedaj bo priromala resnica tudi na Koroško. Najboljše pa bomo vračali mi to prijaznost s tem, da se neustrašno in brezobzirno držimo gesla: «Svoji k svojim!» posebno v gospodarskem oziru.

Dani se na Koroškem.

Nič manjšega, če ne večjega pomena in bolj poučljivi od šolskega štrajka v Selah so dogodki na zadnji uradni okrajni učiteljski konferenci v Velikovcu.

Kakor nam je šolski štrajk v Selah v bengalični luči pokazal koruptnost našega šolskega ustroja kot takega, tako nam dogodki na velikovski konferenci prav drastično osvetljujejo slabost nemško-nacionalnega učiteljstva slovenskega rodu. To učiteljstvo je, labko rečeno, pravo čudo med svojimi vrstniki. Pomanjkanje vsaktere izobrazbe in radi tega plitvost in površnost v mišljenju, to so prikazni tega učiteljstva. Velika domišljavost na eni in strankarski fanatizem na drugi strani so potem le posledice te plitvosti.

Solskim oblastem tudi ni bilo do tega, da si vzgojijo v mladem učiteljskem naraščaju inteligentne in samostojne moze, ki bi se v polni meri zavedali svoje težavne naloge kot vzgojitelji ljudstva; slo se jim je v prvi vrsti za to, da si priskrbijo v učiteljskih močeh fanatičnih nemško-nacionalnih priganjačev, slepega strankarskega materijala. Že na učiteljskem se vceplja dijaku strogo nemško-nacionalno mišljenje, vzgojuje se skrajni nacionalni šovinizem. Slovenskega dijaka pa se je narodnostno, torej tudi moralčno pokvarjalo, vzgojevalo se ga je v brezsrčnega janičarja. Saj je zadosti žalostna istina, da so se ravno sinovi slovenskih starišev vračali med lastno ljudstvo kot najgorečnejši misijonarji nemško-nacionalnih strank. Kolikor pa jih ni odtujila in pokvarila onostranska nemško-šovinistična vzgoja, te se je že znalo pridobiti na praktičnejši način: Denar omami pač marsikako slabotno dušo. Saj so «Südmarka», nemški «Schulverein» in slična društva vendar tako radodarna, če je treba podkupiti slovenskega učitelja. Resnično: «Denar je sveta vladar.» Slovenska kri se je kupovala za izvrševanje vsenemških naklepov kakor se naroči delavca. Naravno, da je trpel oni ponovni in idealni učiteljski stan in če je bil tudi desetkrat bolj napreden od njegovih takozvanih «deutsch-freiheitlich» tovarišev, ki mu je prva in najsvetejša briga vzgoja naroda! Takoimenovano nemško-nacionalno učiteljstvo po slovenskih krajih je po ogromni večini zaslo z ravne poti dolžnosti napram ljudstvu, na stranska pota najnižjega kruhoborstva; šolski zistem sam jih je ponižal in degradiral v navadne duševne hlapce, v plačane biriče tujcev!! No, primerne posledice niso izostale. Prepir in sovražstvo se je začelo v občini. Taki učitelji so skušali pridobiti zase mlado neizkušeno mladino, za-

čelo se je popivanje in hajlanje. Le prav malo je med temi učitelji takih, ki so sicer delavni tudi v gospodarskem oziru in ne nastopajo samo v politiki. To so redke izjeme. Raznarodovanje še nikdar ni rodilo lepega sadu! Nasprotno pa je delovanje takega učitelja med poštenim in nepokvarjenim ljudstvom rodilo tudi odpor. In tako je le naravno, da vidimo le prevečkrat najboljše in najtreznejše slovenske moze združene proti takemu učitelju. Kaj rado se je sicer pri takih prilikah temu ali onemu kratkomalo podtaknilo klerikalno mišljenje, to je že stara navada takih ljudi, katerih naprednost pač ne sega preko par obrabljenih in puhlih fraz; saj so pa v resnici ravno ti ljudje še veliko bolj nazadnjaški in reakcionarni kot klerikalci sami.

Seve je bil ob razmerah, kakršne vladajo zlasti na celovškem učiteljskem, dolgo časa prav redek slovenski dijak, ki se ni udal neznosnemu terorizmu in je ostal svest svoji narodnosti. Saj je mlada duša šibka in le prevečkrat ne razloči strupa, ki se mu podaja v kelihu «izobrazbe». Gorje pa onemu značajnemu mladeniču, ki je ostal v kljub vsem pritiskom neomajan. V pravem pomenu besede trnjeva je bila pot njegovih studij, bil je pravcati mučenik. Zasmravanje zlasti od strani njegovih tovarišev je bilo pač nekaj vsakdanjega, no, pa to bi se ne bilo najhujše. Boriti se je imel pa z drugimi največjimi težavami. In če se je ob bedi in z največjim naporom končno preril skozi studije, nič boljše življenje ga ni čakalo. Tovariši so ga zaničevali, bil jim je ničvreden «klerikalec» samo za to, ker je ostal še zaveden Slovenec, metalo se ga je z zborovanj, šolske oblasti so ga preganjale, izpostavljen je bil vsak čas najstrupenejšim šikanam tega ali onega okrajnega šolskega nadzornika. Niti ni bilo treba, da se je

PODLISTEK.

Križem po Koroški.

Spisal Ferdo Plemič.

III. Na Jepi.*)

Bilo je, kakor pravi koroška narodna:

„Neo je dro an ljip večir,
an ljip večir, ana svatva nuč. . . .“

Tedaj sem vstal, ker kdor hoče na goro, mora zgodaj vstati. Napol še v svojih sanjah sem jo ubral po deželni cesti v Malošče. V Maloščah se nas je imela zbrati večja družba, med temi moj prijatelj Slavko, ki nam je hotel pokazati pot na Jepo.

Slavko, — tega človeka pa morate najprej spoznati!

Slavko, mož čokaste postave in prikupljivega obraza, ima dve dobri lastnosti in dve slabi. Dobri lastnosti sta: 1. brihtna glavica in 2. hladnokrvna nrav. Slabi pa: 1. da kadi vedno iz grozno smradljivih „fajf“, 2. da študira za zdravnik. Seveda ga še vedno ne poznate predobro. Zato pa poslušajte še dalje:

O fajfah vem le toliko, da so mu jih moje sestre zaplenile s kakšno zvijačo vsikdar, kadar koli je priromal k nam. Začetkoma ga je to ru-bežno početje zelo užalostilo, pozneje pa si je znal pomagati. Ko mu namreč o taki priliki moja sestra zopet zmakne fajfo iz ust, potegne on mirnodušno takoj drugo, že nabasano, iz žepa pa si jo našge. Ni minilo dolgo časa, izgine tudi ta. Slavko je sicer malce debelo pogledal, a nič ne reče, potegne čvrsto iz kozarca in zapoje našo narodno:

„Oče dajte dva krajcarja,
da bom drumleo kupov,
da bom drive zadrumlav jej,
k' sem jej snuč oblubu.
Da b' ta drumla zvata bva,
da b' se k' dalč slišava,
da b' m' ta dečva opirat šva,
prej še da m' bo vidava!“

Zapoje in potegne tretjo fajfo iz žepa ter si jo užge s tako zadovoljnostjo, da je mojim sestram kar sapa zastala.

Nagnjenje do zdravniškega poklica pa je že zgodaj kazal. V svoji domači vasi je kadarsibodi obvezoval ljudi in jim dal piti to in ono. Tudi mene je hotel nekoč zdraviti prav korenito. Srečam ga na bekštanjski postaji.

„Ti dohtar,“ mu zakličem, „prahvajen s'm, pa kuj mav, koj pa mora?“

„Frakelj šnopsa!“ mi odgovori.

Zaupajoč v njegovo zdravniško učenost mu privede nekoč naš Lojzek res lepega psa nekega letoviščarja. Pes je imel rano na vratu in Lojzek prosi Slavčka, naj mu to rano obveže, oziroma izleči. Debelo pogleda Slavko najprej „bolnika“, potem pa Lojzka in reče v svoji široki govorici:

„Koj pa žinjaš, da je kužek, a? Zdrav'm naj t' ga, da ga sfrdirbam, pol ga boš pa ti pvačov!“ Pes je moral h konjederki v oskrbo.

Tak je bil Slavko, naš vodnik na Jepo. Sicer sem se z njim, kakor pravo koroško grčo, že enkrat bavil, in dolgo sem, kar pa mi ni zameril, samo popravek mi je dal tam na nekem brnškem križpotju:

„Ti h'dič ti, na laž' se koj t'ku h'du!“

A o njem vam moram še eno povedati, iz njegovega hribolaztva namreč.

Nekoč vam lazi po nekem gozdu, pa vam sreča drvarja, katerega vpraša za pot. V odgovor ga začne mož prav korenito oštevati, kaj ima po „gmajn“ iskati, da delajo to potepini, in še drugih takih prijaznosti mu več zabrusi v obraz. Slavko ga po svoji navadi mirno poslušja, potem pa drvarju ponudi smodko. Drvar se popraska za ušesi, v vidni zadregi je, slednjič vzame smodko in reče:

„Ja, t'ku; vi ste pa gepildet!“

*) Jepa — Großer Mittagkogel — 2144 m — se ponekod zaznamuje z imenom Kepa. Koroški Slovenci pa tega imena ne poznajo, in zvejo tudi sosednji nižji vrh Jepca.

javno kazal Slovenca, zadostovalo je, da ga je kak njegov tovariš denunciral; nič čudnega, saj to skrbno gojijo naši šolski nadzorniki! Da ga torej eden teh prijateljev «kvalificira» pri nadzorniku za še slovensko-čutečega učitelja, takoj se ga je potem skrbno zaznamovalo za nevarnega, «klerikalnega» (!) agitatorja in hajd v zadnjo zagorsko vas z njim! Kdor ne trobi v strogo nemško-nacionalni rog, ta je pri teh ljudeh pač «klerikalen» in če je potem tudi največji svobodomislec, liberalec, socialist ali karkoli, samo da se prizna za Slovenca. Marsikako krivico imajo v tem oziru na vesti naše šolske oblasti.

No, «svaka sila do vremena,» pravi Hrvat. Tudi v naši deželi brezpravnosti se polagoma dani. Vrste slovenskega učiteljstva naraščajo v kljub prizadevanju nasprotnikov. Dokler jih je bilo malo, se jih je lahko preganjalo, a končno tudi razne «notice» na primer okrajnega šolskega nadzornika Morota ne bodo nič več pomagale. Slovensko učiteljstvo je pridno delavno in ima povsod šole v redu; to je splošno priznано in tudi povsem naravno dejstvo, saj so se njih študije vršile v znamenju najhujšega boja z vsemi mogočnimi ovirami. Velikovška konferenca je prva bitka v boju, ki se mora zmagoslavno zvršiti za slovensko učiteljstvo zato, ker morata nad breznačajnostjo in propadlostjo naposled zmagati poštenost in pravica.

«Es ist das ein natürlicher Prozeß, gegen den wir nicht weiter ankämpfen können,» s temi besedami je sam deželni šolski nadzornik Palla označil nastop slovenskih učiteljev in prav je imel. Treba je samo, da se Slovenci na Koroškem zavedajo tega boja, da podpirajo slovenske učitelje povsod odločno in vstrajno, kajti «dober učitelj, dobra šola, pridna mladina». Potem smemo tudi radi tega napredka reči: «Dani se na Koroškem!»

Dopisi.

Celovec. Znano je, da je bil „Mirov“ urednik obsojen, ker je na časti razžalil g. dr. Oblaka, odvet. kandidata pri g. dr. Müllerju v Celovcu. Ta sodba je bila tudi od deželne sodnije potrjena. „Mir“ zdaj na otročje zloben način napada omenjenega gospoda in tudi njegovega zastopnika, znanega slovenskega rodoljuba g. dr. Vilfana. V teh resnih časih nam res ne kaže odgovarjati kaj več na otročarije „Mirovega“ dopisnika, ki hoče kovati kapital proti nam in omenjenim gospodom iz enega — samega nemškega bala, na katerega je šel dr. Oblak v Celovcu — po polnoči!

Izpod Košute. Zavedni Selani so zopet enkrat pokazali, kako časte in spoštujejo njihovo vzgojilno mesto, kamor zahaja sleherni dan njih najdražji zaklad, njihova nadebudna deca — zlata bodočnost. Dali so slovenski šoli res pravi zu-

Tak mož je bil Slavko, ki je kakor slednji, seveda z neizogibno fajfo v ustih, pristopil k že zbrani gruči nas hribolazcev.

Trda noč je še bila, ko si optamo moški in ženske, ker pri nas je veljala enakopravnost, nahrbtnike na ramo in jo krenemo v breg in gozd. Čvrsto smo stopali, Slavko kakor vodnik seveda — za nami. Bil je namreč navdušen ljubitelj narave ter je kaj rad občudoval vsak hip lep razgled v — svoji steklenici, in ko ga tam ni bilo več, pa v tujih steklenicah.

Mimo Gorič in ponosne razvaline bekštanjskega gradu smo šli v taki temi, da bi se človek lahko nanjo naslonil. Ni čuda tedaj, da mi je nakrat zmanjkalo zemlje pod nogo in da sem telebnil na trebuh. Slavko, ki je hodil poleg mene, se ustavi, iztrka fajfo in reče:

„Če pvavat' žinjaš, mav bul dovta pojď k baškem' jizare!“

Brez drugih nesreč smo prišli mimo Rovt. O njih poje narodna:

„V Rute ves pojdam,
kaj me bo strah;
tri krive parete
za kvobč'c bom djav,
bom kuro opipov,
bom pirje pradav,
bom kajž'co kupov,
bom dečvo jemav.“

nanji značaj s tem, da so olupšali lice šolskega poslopja z velikimi črkami „Ljudska šola“. Temelj napisu obrabi trobojni trak belo-modro rdeče. In tako je prav. Dragi Selani! Kot Vaš prijatelj Vam kličem naslednje krilate besede, koje si blagovolite vtisniti v trajen spomin:

„Pouk in vzgoja sta vaš spas
resnično ta osreči vas;
če boste izobrazbo bolj gojili
učitelje in šolo bolj čistili:
tedaj dospe vstajenja dan,
svobode in prosvete dan,
gospod na svojem bo Slovan!“

(Op. uredništva: Dopisnik ima v teh stihih v mislih slovenske učitelje in slovensko šolo!)

Št. Lipš ob Krkl. Tu je nedavno umrl Jožef Karlbauer, mizar po poklicu, v 25. letu svoje dobe. Nad leto dni je hiral za neko boleznijo, kojoj si je bil nakopal vsled prehlajenja pri plesu. Pogreba se je udeležila domača požarna bramba in corpore in moški zbor iz Frajdenberga je zapel rajnkemu ob grobu tugospev: „Ach, wie bangt die Stunde...“ Nebrojna množica, ki je prihitela od blizu in daleč izkazat umrlemu zadnjo čast, je pričala, kako priljubljen je bil med občinstvom. N. v m. p.!

Raz Krištofovo goru. Tužno je pel mrtvaški zvon in njegov zamolki glas je klical: Mežnarce ni več med živimi. Šele pred kratkim časom se je preselila iz Št. Liepša „na gore“, ker sta bila z možem prodala posestvo ter je zopet kupila, a sedaj na Krištofovi gori. Ni vživala dolgo časa gorskega zraka. Nenadna smrt ji je pretrgala nit življenja — umrla je na porodu. — Ostavlja osmero nedoraslih otrok in do smrti potrtega moža. Bodi ji zemljica lahka!

Selce. (Naroden gostilničar.) Bore malo je dandanes takih mož, o katerih se bo lahko reklo, da so narodnjaki v pravem smislu besede. Zlasti gostilničarji so listi na drevju ter se obračajo po vetru. Za zgled pravega narodnega gostilničarja naj vam služi gostoljubni in prikupljivi g. Tomo Olip p. d. Maže. To vam je pravcati kremenjak, ki ne prepusti tujcu ni ped zemlje. Ljubše mu je, da takozvanih nemčurjev niti ni blizu in že marsikojega takega „figamoža“ je postavil na prosto s primernim nasvetom za popolno torbo. Ni nikdar pustil „Kärntner Tagblatt“ pod svojo streho, češ, Nemci naj podpirajo slične novine, prav po geslu: „Svoji k svojim“. Kar nad vse hvalevreden je pojav, da se nahaja v označeni hiši od zdaj naprej tudi nabiralnik „Ciril-Methodove družbe. Slovenci, zavedajte se svojih dolžnosti! Vsak, še tako neznamenit prispevek služi obrambnemu delu Slovencev; kajti naše načelo je: „Kdor vinarja ne časti, pač goldinarja vreden ni!“ Tebi, dragi Maže, pa kličemo: „Neustrašeno naprej!“

Nu, da bi človek v „ves“ šel, je bilo ipak malo prezgodaj, oziroma malo prepozno. Zato smo se pa tolažili z drugo narodno, ki zabavljivo pravi:

„Rutarce so kuj t'dej l'pe,
k' so črišnje rdeče,
pa hrušče m'šče.“

In dalje smo lazili po gozdu navzgor. Ko stopimo iz njega na neko travnato planoto, nas pozdravi prvi negotovi jutranji svit ter prve cvetke rododendra, katerega so si pa nekateri člani naše družbe v taki množini naložili, da nam je ukazal Slavko narediti vsikdar velik ovinek, če bi imeli srečati kakšno kravo.

Tako smo prišli do Bertine kočice, ko je solnce ravno zasijalo polno v naše vesele obraze. In v te solnčne žarke smo se radostno vsedli, ker nas je gozdna rosa premrazila do kosti.

Dasi od kočice še ni videti skalnatega Jepinega vrha, ki se ti prikaže v vsem svojem veličanstvu jedva za ovinkom, vendar imaš že odtod hvaležen razgled. Posebno se zamakne oko v temne gozdove pod seboj. Mir vlada v njih, le tuintam kak ptičji glas. Iz njih se dvigajo prozorne jutranje megle, nad njimi pa plava sokol, vladar višin, svoboden in ponosen kakor njegova domovina.

Dalje prih,

Iz Glinj pri Borovljah. (Prvi protestni shod na Koroškem radi ptujskih, celjskih in ljubljanskih dogodkov se je vršil v narodnih Glinjah pri Borovljah. Ondotna od nekdanje zavedne slovenske čitalnice je sklicala zborovanje, na katerem je poročal o ptujskih in ljubljanskih dogodkih g. dr. J. C. Oblak iz Celovca. Gospod govornik je pojasnil v nad eno uro trajajočem govoru povode zadnjih burnih, zgodovinskih dogodkov, pojasnil pomen narodne emancipacije na gospodarskem polju in poudarjal važnost v zadnjem času se zbudivše slovenske narodne zavednosti. Spominjal se je končno g. dr. Oblak s toplimi besedami v Ljubljani padlih žrtev, za katere se je takoj zbrala znatna vsota. Z vidnim zanimanjem in velikanskim navdušenjem so sledili zborovalci besedam govornikovim, kateremu se je zahvalil predsednik g. F. Goričnik za referat. G. kand. jur. R. Ravnik je pozival ljudstvo, da daruje za padle žrtve. S petjem himne «Hej Slovani» se je končalo to lepo zborovanje na slovenskih koroških tleh, kjer so donele pozno v noč slovenske pesmi. Slava zavednim Glinjčanom in Borovljanom!

Šmihel nad Pliberkom. (Lov.) Občina je dala lov zopet našemu domačinu Luka Ažmanu. Tako je prav, tako bi imele storiti vse slovenske občine! Zakaj pa, da bi morali loviti po naših tleh tujci in nemškutarji? Lovimo rajsi sami, in imeli bomo tudi dobiček sami!

Izza Savinjskih planin. (Vlom v Česko kočico). Pred par tedni je vlomila neka predrzna roka v hram Česke kočice. Čudom čuda pa je pustil vlomilec vse lepo na miru, le ogledal si je bržčas prostore ne preveč temne kleti. Gotovo je bil tudi abstinent, kajti niti vina se ni dotaknil. Da oskrbnik kočice ne bo puščal denarja preko zime v koči, leži na dlani.

Leše pri Prevaljah. (Naši delavci) v premogokopu, ki jih je okrog 250, so vsi — izvzemi nekatere priseljene Nemce — rodom Slovenci. S tem pa nikakor nočem reči, da so zavedni Slovenci, ker se mora ravno nasprotno trditi, da so namreč razun enega ali dveh vsi drugi popolnoma brezbrizni v narodnem oziru in kadar hočejo biti malo bolj «nobel», so celo «Nemci». Krivda pa ne zadene delavcev samih, temveč v prvi vrsti ponemčevalno šolo, potem nemške delodajalce in nekoliko tudi slovensko socialno-demokratsko organizacijo v Ljubljani, ker se le-ta nič ne briga za leško delavstvo, ki je vsled tega pod nemško komando graških in celovških socialnih demokratov. Naši delavci so namreč skoraj brez izjeme socialno-demokratskega mišljenja, samo nekateri priletli so člani «Slovenskega katoliškega društva» v Prevaljah, toda ne toliko iz prepričanja, kakor zaradi nekaterih ugodnosti, in vsled pritiska svojih — žen. Sploh se mora reči, da se omenjeno delavsko društvo premalo briga za delavce na Lešah. Nekateri socialni demokrati so razmeroma še izobraženi, seveda le strankarsko, med tem, ko se o nekaterih, ki so člani «kat. delavskega društva», lahko trdi, da niti strankarske izobrazbe še nimajo, — dejstvo, ki nikakor ne pospešuje društvenega ugleda. Socialni demokrati naročujejo nekaj številč «Rdečega Praporja», «Arbeiterzeitung» in okrog 40 plačanih iztisov «Arbeiterwille», večinoma samo nedeljsko izdanje, ne pa 250 brezplačnih iztisov, kakor je svojčas poročal «Mir». — Leški socialni demokrati so večinoma nemškega mišljenja, čeravno teče po njih žilah slovenska kri. Sploh pa jim je stranka nad vse, za narodnost se ne brigajo, in so v tem oziru slabši, kakor socialni demokrati drugih narodnosti, posebno češki in poljski. Žalostne razmere!

Narodne zadeve.

Slovenci so zmagali pri občinskih volitvah v Rožeku in Slovenjem Plajberku potem ko so bile prvotne volitve razveljavljene. V Rožeku je slovenska stranka prvič po dolgem času zmagala, v Slovenjem Plajberku pa je zopet pridobila nazaj to, kar je pri prvih volitvah izgubila in še več! Zanimivo je pri plajberški volitvi to, da so „Nemci“ in „nemčurji“ potem, ko so v drugem in tretjem razredu propadli, glasovali v prvem razredu za slovenske kandidate ter se hoteli s tem norčevati, češ, da k

novemu občinskemu odboru tudi v prvem razredu spadajo ljudje, ki so manj „brihtne“ glave.

Celovec. Odločen odgovor za „Freie Stimmen.“ Kakor je znano, je začel list „Freie Stimmen“ vse tiste Nemce, od katerih je zvedel, da jih zastopa naš rojak g. odvetnik dr. Müller po imenu navajati in jim javno predbacivati, da je to grdo, kajti Nемец bi smel iti samo k nemškemu odvetniku. Tako delajo „Freie Stimmen“ tudi če zvedo, da gre kak Nемец k g. dr. Brejcu! Seveda ta gonja nič ne pomaga! Nemci grejo k tistemu, kateremu bolj zaupajo in je za Slovence lepo, če zaupajo celo Nemci slovenskim odvetnikom, četudi to nemškim listom ni prav! G. dr. Müller pa je v listu „Kärntner Tagblatt“ v imenu svojih nemških strank na hujskarije od „Freie Stimmen“ prav ostro odgovoril. Vprašal jih je, zakaj se ne kregajo tudi tedaj, če gredo Slovenci k nemškim odvetnikom ali trgovcem. Povedal jim je, da so to nepotrebne hujskarije, ki samo vznemirjajo ljudi, zaležejo pa vendar nič, ker smatrajo celo Nemci napade v „Freie Stimmen“ samo za reklamo, tako da še bolj hodijo k slovenskim odvetnikom. Ker je bila v „Freie Stimmen“ večkrat laž, da je dr. Müller „Hetzadvokat iz Kranjske“, povedal jim je, da je Korošec, na Koroškem doma, da pa nikakor ne bo vprašal pri „Freie Stimmen“, katerega političnega prepričanja sme biti! Skratka, oba odgovora sta bila jako ostra tako, da jih „Freie Stimmen“ gotovo ne bodo utaknile za klobuk. Slovincem pa je to še poseben nauk, kako naj postopajo in kam naj gredo, če imajo kako pravdo. „Freie Stimmen“ dajejo ta nauk: Nемец k Nemcu — toraj tudi Slovenec k Slovencu. To pa že radi tega, ker zna Slovenec oba jezika in tudi Slovenca dobro razume, kar je pri obravnavi posebne važnosti.

Konkurz banke. (Iz Celovca.) Čez premoženje banke gosp. Winklerja, ki je bil lastnik banke na Novem trgu v Celovcu, se je razglasil konkurz. To se je zgodilo popolnoma nepričakovano, kajti vsak, kdor je poznal Winklerja, imel ga je za jako premoznega moža. Zato se mu je vsestransko zapupalo. Celu revnejše stranke, uradniki nižje vrste, delavci, postrežki so nosili vse svoje prihranke k njemu, nekateri celo v zadnjih dnevih pred konkurzom in še zadnji dan, ti so posebno obžalovanja vredni, kajti izgubili bodo precej. Izgubili bodo pa tudi bogatejši, kakor Oto I emisch in drugi. Winkler je bil strasten lovec in je imel tudi med lovci mnogo vlagatelj. Tudi nekaj Slovencev iz celovške okolice je menda med njimi. Drugi so zopet zastavili svoje vrednostne papirje pri njemu, ali pa jih shranili. Govori se, da je Winkler take shranjene stvari zopet zastavil zase najprej posebno pri centralni banki nemških hranilnic. Ko je ta videla, da mož ne izhaja več, mu je ustavila kredit in njegove banke je konec. Tako je ravnala nemška banka proti nemškemu bankirju. Winklerja so zaprli, ker je na sumu, da je zase zastavljaj tuje vrednostne reči. Konkurni komisar je svetnik deželne sodnije v Celovcu gospod Nadamlenki, začasni konkurzni upravitelj pa g. dr. Ferdinand Müller, odvetnik v Celovcu. Pri tej priliki opozarjamo naše prijatelje, naj se izogibajo privatnih bank, ker pri teh ni nobene državne kontrole. Varnost je samo pri večjih bankah, v Celovcu na primer pri podružnici Ljubljanske kreditne banke, pri kateri vlagajo, dasiravno je slovenska, celo Nemci velike svote, čeravno se „Freie Stimmen“ radi tega vedno kregajo. Toda Nemci so praktični in si mislijo, glavna stvar je varnost. Vrhutega obrestuje podružnica ljubljanske kreditne banke v Kolodvorskih ulicah stev. 27 vloženi denar po 4 $\frac{1}{2}$ %. Koroški Slovenci, uvažujte to!

Gospodarska vprašanja.

Razpis dobave slame, sena, trdega lesa in premoga. C. in kr. intendantca 3. voja v Gradcu naznanja, da kupi vojna uprava večje množine sena, slame, trdega lesa za kurivo in premoga. Dobaviti bo v sledeče kraje: Gradec, Maribor, Celovec, Beljak, Gorico in Pulj. Pismene ponudbe je vložiti pri oskrbovalnih skladiščih za dobavljanje v Celovec do 10. novembra, v Gorico

do 9. novembra, v Beljak do 11. novembra, v Maribor do 19. novembra t. l. vsakokrat do 9. ure dopoldne.

Razpis dobave pšenice, rži in ovs. C. in kr. intendantca 3. voja v Gradcu naznanja, da kupi vojna uprava večje množine pšenice, rži in ovs. Dobaviti bo v Gradec, Maribor, Celovec, Beljak, Ljubljano, Trst, Gorico in Pulj. Pismene ponudbe je najkasneje do 6. novembra t. l. 9. ure dopoldne poslati c. in kr. intendantci 3. voja v Gradcu.

Aviso. Intendantca 3. voja naznanja, da kupi vojna uprava v Gradcu 800 centov sena, 750 stotov (centov) stelje, 50 stotov rezanice in 150 stotov slame za postelje, v Mariboru 1200 stotov sena in 800 stotov stelje, v Celovcu 1100 stotov sena, 700 stotov stelje in 300 stotov slame za postelje, v Beljaku 1400 stotov sena, 900 stotov stelje, in 200 stotov slame za postelje, v Gorici 2300 stotov sena, 1300 stotov stelje, 300 stotov slame za postelje in 400 stotov premoga, v Pulju 300 stotov sena, 150 stotov stelje, 400 stotov slame za postelje, 500 m³ trdih dry in 1200 stotov premoga. Prodajne ponudbe je vložiti v Mariboru do 19. novembra, v Celovcu do 10. novembra, v Beljaku do 11. novembra, v Gorici do 9. novembra.

Svetovna politika.

Znotranja.

Deželni zbor koroški se v svojem sedanjem zasedanju peča skoro samo z gospodarskimi vprašanji in pri tem je jako zanimivo, da se je od nemške nacionalne strani poudarjalo, da deželni zbor, ki je povečini nemško-nacionalen, krivico dela slovenskemu delu Koroške, ker ga zanemarja.

Posl. Kiršner je namreč pozval deželni zbor, da naj začne vendar enkrat pravično delati za spodnje okraje v deželi, sicer ne bodo kmetje smatrali deželnega zbora več resnim. Čudno je, da je prišel posl. Kiršner do takega spoznanja šele danes, ko vendar sedi v deželnem zboru toliko let. Ali so se morda spomnili razni gospodje zdaj zato enkrat slovenskih krajev, ker se bližajo volitve??

V seji, dne 24. m. m., je stavil poslanec Grafenauer predlog, da se naj sprejmejo v učni načrt predpisi o splošnih olajšavah za šolski obisk, zlasti pa, da se opozori občinske odbore, da imajo pravico, oziroma dolžnost, da se posvetujejo o pol-dnevem pouku. Predlog se naj izroči pravno-političnemu odseku. Nacionalci so predlog odklonili.

Posebno zanimiva pa je bila seja dne 6. oktobra. V tej seji je dr. Angerer utemeljeval svoj predlog, da naj vpliva deželni odbor na vlado, da preneha poštna in železniška uprava z „umetnim“, poslovenjevanjem „nemških“ krajevnih imen, kar škoduje gospodarstvu. Gosp. profesor pravi, da je narodna dolžnost, varovati stara krajevna imena kot zgodovinske spomenike. Pri imenikih krajevnih imen vlada velika zmešnjava; prizna pa, da so tudi po nemškem Koroškem imena slovenskega izvora, ker so tam prebivali prej Slovenci. Jezi se, da se piše za Klagenfurt-Celovec, za Wien-Dunaj, za Villach-Beljak, za Pussarnitz-Požarnica i. t. d. Hvali pa občinski leksikon, v katerem so izpustili več slovenskih imen, in trdi, da se „nemška“ imena pokvarjajo, ponarejajo in menjavajo.

Posl. Grafenauer je odgovarjal, da se Nemci pač nimajo prav nič pritoževati, ker ima vsak kraj tudi nemško ime. Vedne menjave slovenskih imen pa nismo mi zakrivili, ampak komisije pri ljudskem štetju. Ljudstvo pa seveda ne zna slovenskih imen pisati, ker ga šola ni tega naučila. Prof. Angerer pa sploh ne zna slovenskih imen izgovarjati. Slovenci sami se smejejo, če vidijo na raznih postajah slovenske spakodranke. Te so naredili Nemci. To se vendar ne pravi poslovenjevati, če rabijo Slovenci slovenska krajevna imena po nemških krajih, kakor n. pr. Bistrica za Feistritz! Na tem ne bo ničesar spremenil ne Angerer ne deželni zbor. Ker so bila krajevna imena v imenikih iz l. 1880 napočna, zato so se popravila l. 1900 in to je prav. Deželni predsednik Hein je zagovarjal občinski leksikon, češ, da je sedaj popravljen in brez napak.

Profesor Angerer se je s svojim kvasenjem o slovenskih imenih smrtno blamiral. To stoji.

Profesor Angerer naj bi bil rajše vprašal deželni zbor, kaj je z novim volilnim redom! V celi Avstriji imajo že nove volilne rede, ali bomo mi na Koroškem res vedno zadnji in najbolj zaostali med vsemi Avstrijci?!

Državni zbor hoče vlada zdaj čim prej sklicati, ker upa, da se izjasni politični položaj, kadar se snide parlament. Mešetarenje pri Čehih in Nemcih doslej ni imelo nobenega vidnega uspeha; Beck torej lahko misli, da je položaj nejasen. Nam se pravzaprav ne zdi tako. Jasno je, da je Beckova vlada v tem trenutku brez zanesljive večine. Prav je pa vendar, da se državni zbor skliče čimprej, prvič že zato, ker je važnejši kakor delegacije, drugič pa tudi zato, ker se mora javnost položaja izkazati v parlamentu. Vlada, ki ne more vladati, je breme in čimprej se je država iznebi, tem bolje je. Posebno važno je pa za delavce, da se snide državni zbor in da se pokaže, kaj je pravzaprav s starostnim zavarovanjem.

Ministrska kriza. Oba Čeha sta podala demisijo koncem dolgotrajne seje ministrskega sveta, ki je sklenila, odgoditi češki deželni zbor. Demisija je samo posledica globoke notranje krize, katere je kriva vlada sama, ker je češki deželni zbor odgodila (preložila). S tem se je udala popolnoma nemško-nacionalcem, ki so se bali, da bi bila sprejeta v češkem deželnem zboru nova in pravičnejša volilna postava. Trdili so sicer, da zahtevajo odgoditev (preložitev) radi drugih malenkosti, vendar jim tega nikdo ne verjame. Jasno je, da so hoteli rešiti vsaj za kratek čas nekaj svojih mandatov. Zato so pa tudi socijalni demokratje odločno proti nemško-nacionalcem, katerim se bliža zadnja ura. Samo v Borovljah in Podljubelom se vežejo socijalni demokratje še z nemško-nacionalci!! Pri deželnozbornih volitvah na Nižjem Avstrijskem so bili združeni nemški nacionalci tako pobiti in poraženi, da sedaj tudi že v drugih deželah sami sebi prokujejo smrt!

Vlada je pa sedaj v največji zadregi. Čehi zahtevajo zadoščenja in vlada mora čutiti, da brez Čehov še državnega zbora ne more sklicati!

Prepoved prevoza in izvoza streljiva in orožja. Uradna „Wiener Zeitung“ priobčuje dne 22. oktobra naredbo finančnega ministrstva, s katero se prepoveduje prevoz in izvoz vsakojakega orožja in streljiva v Srbijo in Črnogoro. Prepoveduje se tudi izvoz golobov v Srbijo in Črnogoro, ki bi lahko služili v vojne svrhe.

Zunanja.

Kaj se je zgodilo na Balkanu. Leta 1878 je bil sklican v Berlin kongres (sestane) zastopnikov vseh evropskih velikih držav, ki naj bi pomagali rešiti gnajilo turško državo. To je bilo takoj po rusko-turški vojni, v kateri so Rusi Turkom prav pošteno plačali za brezštevilne divjaške grozovitosti, katere so počenjali proti balkanskim Slovanom. In da se ni takrat Anglija in Nemčija — iz nevoščljivosti radi zmage ruskih čet — zavzela za revno Turčijo, bi visela že takrat v Carigradu ruska zastava!

V Berlinu se je takrat določilo sledeče: Srbija in Črnogora sta postali svobodni neodvisni državi, prva kraljevstvo, druga kneževina; Bolgarija je postavila kneževina, pa ne neodvisna, ampak naložilo se ji je, da mora vsako leto plačevati gotov denar turškemu sultanu. Avstro-ogrška monarhija pa je dobila ukaz, naj zasede (okupira) Bosno in Hercegovino, kajti kristjansko prebivalstvo je neznošno trpelo pod krutim turškim gospodstvom.

Avstro-ogrška je izvršila poverjeni ji ukaz v kratkem času in zasedla Bosno in Hercegovino, po dvamesečnem bojevanju. Nato so se vrnile še precej redne razmere na tužni Balkan; pravzaprav ni bilo nikoli tam doli jasno. Opravo so dobili v Bosni v roke Madžari in ti so iskali tam v prvi vrsti svoj profit. V drugih državah pa je tudi vedno vrelo.

Dne 4. oktobra pa se je Bolgarija svobodno neodvisno državo in sicer za carstvo! To je vzbudilo veliko začudenje v vseh političnih krogih, po-

sebeno tam doli v globoki Turčiji, ki je dobila pred kratkim ustavo in parlament. S tem odločnim korakom Bolgarije se je čutila Turčija grozno prizadeta in pravi, da je Bolgarija kršila določbe berlinskega kongresa. No, radi tega se je Turčija že malo pomirila. — Ravno tako toži pa tudi Srbija in Črnagora o nasilju in kršenju berlinskih sklepov, ker je naš cesar proglasil Bosno in Hercegovino za svojo deželo.

Vesile, posebno Anglija in Rusija, delajo na to, da bi se sklicala nova konferenca, na kateri naj bi se določalo o usodi Srbije, Črnogore in Turčije. V vseh teh treh državah je ljudstvo jako bojevito in bojaželjno. Po celi Turčiji agitirajo na bojkot proti avstrijski trgovini in velike demonstracije so se vršile proti Avstriji. V Srbiji so bile tudi — in so še — velikanske protiaustrijske demonstracije, na katerih se je vpilo: «Doli z Avstrijo! Proč s prokletim Švabom!» Nemce imenujejo «švabe». Ljudstvo je jake navdušeno za vojsko. Srbska skupščina se je tudi izrekla za boj. Posebno bojaželjen je srbski prestolonaslednik Jurij. Skoro vsak dan drži kakšen bojevit nagovor na ljudstvo. Ministru Milanoviću, ki je odšel v tujino po raznih važnih opravilih, je rekel: «Vedite, da zastopate 250.000 bajonetov. Ne vrnite se, če niste govorili v imenu 250.000 bajonetov.»

Cele čete srbskih prostovoljcev se zbirajo, ki so pripravljene z vso vnemo žrtvovati za domovino kri in življenje. Prestolonaslednik Jurij želi, da bi ga izvolili generalom teh čet. Nad 5000 srbskih prostovoljcev je že zbranih na bosenski meji. Dosti avstrijskih vojakov je dezertiralo iz Bosne pod srbske zastave. Italijani, Angleži, Poljaki i. t. d. se ponujajo za prostovoljce.

Tudi Črnagora je zelo razburjena.

Knez Nikola je izdal proglas (manifest) na Hercegovce, v katerem obljublja, da ne pozabijo Črnogorci bratov iz junaške Hercegovine. Neki deputaciji je rekel: «Bodite pripravljene na vse, domovina vas bo kmalu klicala.» Črnagora je dobila iz Rusije nove topove in drugega orožja. Zadnja poročila pravijo, da je v Hercegovini že izbruhnila vstaja, kajti avstrijska vlada si ni znala pridobiti simpatij pri veliki večini prebivalstva. Tudi njena germanizatorična politika je kriva, da je večina nemških narodov proti njej, ker Nemci so ji vse, Slovani pa le nekako množica, ki se jo lahko prezre. Bog daj, da bi sprevidela kmalu, kje leži njena bodočnost, da ne bo morda prepozno.

Pred kratkim je odpotoval srbski kraljevič v Petrograd in je bil tam sprejet z velikimi častmi. Menda se bo tudi ruska duma izrekla za to, naj se daje Srbiji kako plačilo zato, da pripada sedaj Bosna in Hercegovina k Avstriji. Srbi želijo nekaj dežele od Sandzaka Novi bazar, katero deželico je Avstrija popolnoma prepustila Turkom. Sedaj na zimo ni posebne nevarnosti za vojsko, do spomladi pa je še dolgo in se bo mogoče do tedaj sešla konferenca evropskih velesil.

Raznoterosti.

Grozovit umor se je dogodil v bližini mesta Žateca. 18 letno dekle Marijo Engl je poslal njen gospodar dne 28. junija v neko blišno vas, kamor pa ni prišla. Ko so jo pogrešili in šli iskat, so jo našli v gozdu obešeno na nekem drevesu. Truplo je bilo vse razrezano, glava popolnoma razbita, pod visečim truplom pa je bila na tleh velika mlakuža krvi. Kakor se domneva, so dekle napadli v gozdu trije potepuhi ter jo najprej posilili.

Usta so ji zamašili, da ni mogla klicati na pomoč. Ko so zadostili svoji strasti, so dekletu s kamnom razbili glavo in vse truplo razrezali z nožem ter jo obesili na drevo. Trebuh je prerezan počez. Zločince so nekaj časa zasledovali, a potem je sled popolnoma izginil.

Čudna oporoka. V Gradcu je umrla 21. maja posestnica Konstancija Karner. Žena je živela jako skromno, a zapustila $\frac{1}{4}$ milijona kron. Dediči so njeni služabniki in dekle. V oporoki je določila, da takoj po njeni smrti zakoljejo njenega najljubšega konja, zato, da nikomur ne pride živ v roke. Za svoje pse je zapustila 6000 kron, od kojih obresti naj se preživljajo. Določila je, da psi stanujejo po leti na njenem vrtu, po zimi naj spiyo v njeni spalnici. Ko bodo živali poginile, dobi glavnicu neka župnija na Koroskem.

Za vodne zgradbe, kanale in regulacije rek. Ministrski svet je imel 16. t. m. sejo, v kateri je sklenil državnemu zboru predložiti zakonski načrt, po katerem se dovoljuje vladi 500 milijonov kredita za vodne zgradbe, kanale in regulacije rek. Porabiti se ima ta denar v 15 letih.

Grozen gozdni požar. — Vlak zgorel. — 200 mrtvih! V Detroitu so grozni gozdni požari. Iz Presqua Isla so poslali v Metz vlak za begunce, ki pa je skočil iz tira in zgorel z 200 begunci.

Tri tisoč ljudi izgubilo življenje. — 3600 hiš porušenih. V provinciji Sangčon je v groznem viharju bilo porušenih 3600 hiš. Tudi vladna poslopja je vrtinec razrušil. 2700 ljudi je mrtvih. V nekem drugem okraju je razrušil vihar v treh vaseh 300 hiš in je okoli 1000 oseb mrtvih.

Velikanski škandal se je razkril v Budapešti. Bivši državni tajnik v ministru, sedaj drugi predsednik upravnega sodišča, tajni svetnik pl. Latkoczy je posredoval za provizije gostilniške in lekarniške koncesije. Zalotili so ga, ko je ravno sprejemal 600.000 K. — Latkoczy je odpuščen brez pokojnine in se je zaraditega v Gradcu ustrelil.

Lovske puške

⁸ vseh sestav, priznано delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča ⁵²⁻⁹

Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah :: Koroško. Slovenski ceniki brezplačno in poštne prosto.

Tiskarna Iv. Pr. Lampret

Kranj :: Gorenjsko :: Kranj

se priporoča p. n. občinstvu v vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmoderneje oblike. Ker je bogato založena z modernimi črkami in okraski ter opremljena z najnovejšimi stroji in električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v vsaki množini, in sicer: uradne tiskovine, kuverte, račune, pismene papirje, cenike, etikete, bolete, časopise, knjige, brošure, cirkularje, reklamne liste, lepake, opomine, vabila, mrtvaška naznanila, razglednice, hranilne in zadržne knjižice, poročna naznanila, vizitke, vstopnice, zavitke, dopisnice, jedilne liste, vignete i. t. d., sploh izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela okusno in ceno.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 2.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 $\frac{1}{2}$ %

od dne vloge do dneva vzdiga.

☘ Kolodvorska cesta št. 27. ☘

Zamenjava in eskomptuje! izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje isrečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnica v Spiljetu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8.— za komad. 1 52—16

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem.

52-17 Dobi jo zastoj in poštne prosto v 7 Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Hranilnica in posojilnica

v Borovljah

uraduje vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne v hiši št. 50.

Vloge se obrestujejo po 4% Izposojila se dajejo proti plačilu 4 $\frac{3}{4}$ % obrestl. 13 52—5

Med tednom dajeta pojasnila ravnatelj posojilnice gosp. Ludovik Borovnik v Borovljah in tajnik gosp. Mihael Turk v Resnici.